

FELLESORGANISASJONEN

Postboks 4693 Sofienberg
0506 Oslo
Telefon 23 06 11 70
kontor@fo.no
www.fo.no

Høringsnotat til kommunal- og forvaltningskomiteen – St.meld. nr. 7 (2009-2010) Gjennomgang av særlovshjemler for statlig tilsyn med kommunene

Fellesorganisasjonen (FO) har alltid vært opptatt av at viktige velferdstjenester i kommunene skal være kvalitativt gode. Mange av de arbeidsområdene FOs medlemmer jobber i er underlagt statlig tilsyn. Tilsynsordningene er viktige, og hovedfokuset vårt vil alltid være at utsatte eller marginaliserte mennesker med bistandsbehov skal sikres optimale muligheter for et godt liv. Derfor må det være grundige tilsynstjenester slik at de lovregulerte kommunale tjenestene kan kontrolleres.

FO ser nytten av en gjennomgang av tilsynsordningene, og at det gjøres en risiko- og sårbarhetsanalyse. Vi merker oss positivt at kap. 9 har et sterkt fokus på barnevernområdet og oppsummerer med at lovhjemlet statlig tilsyn på dette området fortsatt er helt nødvendig, blant annet med fortsatt kraftfulle sanksjonsmuligheter. Videre er barnehage, skole, PPT og krisesentre omhandlet med kommentarer om fortsatt statlige tilsyn, og dette er bra.

Gjennomgangen i Stortingsmeldingen varsler imidlertid en harmonisering med kommunelovens § 10 A. Dette kan bety en svekkelse av tilsynets kvalitet og autoritet.

FOs anbefalinger:

- ❖ *FO anbefaler at statlige tilsyn opprettholdes på alle helse- og sosialfaglige lovområder og fører tilsyn med lovkrav og kvalitet på tjenestene.*
- ❖ *FO anbefaler at statlig tilsyn som omhandler helse- og sosiallovgivning opprettholdes med økonomiske sanksjonsmuligheter*
- ❖ *FO anbefaler at statlige tilsyn styrkes*

Opprettholdelse av statlige tilsyn på alle helse- og sosialfaglige lovområder – med fokus også på kvalitet

Stortingsmeldingens varsel om en harmonisering med kommunelovens § 10 A kan bety en svekkelse av tilsynets kvalitet og autoritet. Det poengteres ofte i gjennomgangen at det kun er lovkravet som skal føres tilsyn med og ikke det kvalitetsmessige innholdet i tjenestene som sådan. FO mener at et ensidig fokus på dette kan føre til vesentlige mangler i kvaliteten blir uteglemt. Vi ser at det i mange av landets kommuner er et svært lavt minimumsnivå på tjenestene som gis for eksempel til personer med utviklingshemning. Det må være et større fokus på viktigheten av en god faglig standard slik at forsvarligheten i tjenestene ivaretas. Her vil vi bl.a. peke på Kap. 4 A i lov om sosiale tjenester som omhandler bruk av tvang og makt. Bruk av makt og tvang har

alvorlige rettssikkerhetsmessige dimensjoner og må derfor ivaretas på en særlig aktsom måte. Derfor er FO bekymret når ca 80 % av vedtakene etter kap. 4A gis dispensasjon m.h.t. til kompetansekrav fra fylkesmenn. Spesielt nevnes lovkrav knyttet til gjennomføring av § 4.A, tredje ledd, bokstav b, der kravet er at man skal ha en relevant høgskoleutdanning. Dette kravet blir sjeldent ivaretatt. I gjennomgangen vises det til forarbeidene til kommunelovens § 60 d om at kommunene ikke kan gis pålegg for manglende personell med nødvendig kompetanse. På dette området er vi svært uenige og har tro på at pålegg og sanksjoner vil ha en effekt om det følges opp.

En profesjon som er spisset til å arbeide med mennesker med utviklingshemning er vernepleiere, men de utgjør bare 11 % av de ansatte i bofellesskapene for mennesker med utviklingshemning. Tallet på høgskoleutdannede er også lavt totalt sett og utgjør drøyt 23 %.

Noen av årsakene til dette er at disse stillingene ikke er attraktive pga. faglig isolasjon få stillingshjemler, lite veiledningstid, lite tid til faglig utvikling gjennom kurs og videreutdanning og lav lønn. Om det i en kommune er administrativt og/eller politisk vilje, kan disse rammebetingelsene endres. Dette viser at man må ha fortsatt statlig tilsyn og at det må styrkes.

Sanksjonsmuligheter med tvangsmulkt

FO registrerer at mange kommuner har et ensidig fokus på økonomi, og at det faglige perspektivet må vike. Dette gjelder spesielt innenfor omsorgen for personer med utviklingshemning. Kommunenes selvstendige vurdering og sjølråderett kan altså svekke kvaliteten på de grunnleggende velferdstjenestene avhengig av økonomisk status eller vilje til å prioritere denne brukergruppa. Vi opplever samtidig at det er manglende kunnskap blant kommunepolitikere og administrasjon, spesielt om personer med utviklingshemning.

Det er en svakhet at Stortingsmeldingen ikke drøfter sanksjonsmulighetene i kap. 12, men lar dette "ligge på vent" i påvente av pågående arbeid med helse- og sosiallovgivningen. Kapitlet avslutter likevel med å framheve at man ønsker en harmonisering med kommunelovens kapittel 10 A. Meldingen er tydelig på at det foreligger en særlig risiko for at lovens krav ikke oppfylles for grupper som demente, personer med utviklingshemning, mennesker med psykiske lidelser og personer med rusproblemer. FO tror derfor at muligheten for nettopp et kraftfullt økonomisk sanksjonsmiddel vil være effektivt om det tas i bruk. Ikke minst vil det høyne sannsynligheten for at de berørte kommunene forstår alvoret og igangsetter forbedringsarbeid for å oppfylle lovens krav og ikke minst et godt kvalitativt innhold på tjenestene. Det kan også være problematisk for den enkelte tjenestemottaker å nå fram om kommunen ikke oppfylder lovverket og sanksjonsmulighetene ikke er til stede. I slike tilfeller må brukere, som vil være den svakeste parten, eventuelt gå til et krevende søksmål mot kommunen. I motsatt fall vil en kommune som er gitt mulkt, måtte stevne staten.

Statlige tilsyn bør styrkes

Flere tilsyn må gjennomføres så lenge det skjer så mange brudd på gjeldende lover i disse viktige velferdstjenestene. Det er også nødvendig at tilsynsmulighetene har en tett oppfølging av kommunenes internrevisjon, og kontrollerer at lukking av avvik (pålegg gitt fra tilsynsmyndighetene) gjøres på en grundig måte. Det vil bidra til en styrking av det statlige tilsynet om det også innebærer en kontroll av den faglige kvaliteten.

02.02.10

Vennlig hilsen

Randi Reese
forbundsleder

Olav Neerland
fagkonsulent